

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.11.2>

УДК 351.75.14

В. М. Купрійчук,

д. держ. упр., професор, професор кафедри права та публічного управління,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>

СОЦІОГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА ЯК ПРІОРИТЕТНА СКЛАДОВА ГУМАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

V. Kupriichuk,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor of Law and Public

administration Department Zhytomyr Ivan Franko State University

SOCIAL AND HUMANITARIAN POLICY AS A PRIORITY COMPONENT OF HUMANIZING PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE

У статті досліджується соціогуманітарна політика як пріоритетна складова гуманізації державного управління. Розглядаючи соціогуманітарну політику як пріоритетну складову гуманізації державного управління, слід звернути увагу на новітній світовий досвід формування відносин між владою і суспільством. Визначившись з перспективністю побудови громадянського суспільства відкритого типу, сучасний світ майже відмовився від «силових» методів управління державними і міждержавними процесами, що вимагає

нових світоглядних орієнтирів в організації відносин між владою і суспільством, серед яких особливої ваги набувають гуманізм і соціальність державної політики. Зазначено, що механізм гуманізації державної влади повинен базуватись на відповідному світоглядно-ідеологічному підґрунті. Його соціальна та гуманітарна сутність полягає у прагненні створення оптимальних умов для гармонійного розвитку суспільства, держави і кожної людини. Такий підхід надає особливої значимості механізмам гуманізації державного управління суспільними процесами. Також, гуманістичний імідж органів державної влади визначається метою і завданнями соціогуманітарної політики, яку проводить держава, змістом законів і принципів, на яких вона базується, механізмом та засобами практичної реалізації соціогуманітарної політики. Визначено, що формування моделей соціогуманітарної політики в напрямку її гуманізації і соціалізації має стати визначальним напрямком і засобом покращення сучасного іміджу державної влади, сприятиме встановленню партнерських відносин між державою і суспільством. Безпосередня залежність характеру соціогуманітарної політики від якості управління державою обумовлює як напрямки, так і темпи соціальних перетворень. Неоднозначне розуміння сутності феномену «соціогуманітарної політики» і засобів її реалізації відображає невизначеність, швидкоплинність і суперечливість процесів становлення не тільки молодій незалежній українській державі, а й європейській та світовій спільноті. Встановлено, що гуманістичний імідж органів державної влади визначається метою і завданнями соціогуманітарної політики, яку проводить держава, змістом законів і принципів, на яких вона базується, механізмом та засобами практичної реалізації соціогуманітарної політики. На сьогодні відсутні ознаки системного і цілісного підходу у цій сфері, спрямованого на реалізацію ефективної за результатами державної соціогуманітарної політики.

The article examines social and humanitarian policy as a priority component of the humanization of public administration. Considering social and humanitarian

policy as a priority component of the humanization of public administration, attention should be paid to the latest global experience in shaping relations between the government and society. Having decided on the prospects of building an open civil society, the modern world has almost abandoned “forceful” methods of managing state and inter-state processes, which requires new worldview guidelines in organizing relations between the government and society, among which humanism and sociality of state policy are of particular importance. It is noted that the mechanism for humanizing state power must be based on an appropriate worldview and ideological foundation. Its social and humanitarian essence lies in the desire to create optimal conditions for the harmonious development of society, the state, and each individual. This approach gives particular importance to the mechanisms of humanizing state management of social processes. Also, the humanistic image of state authorities is determined by the goals and objectives of the socio-humanitarian policy pursued by the state, the content of the laws and principles on which it is based, and the mechanisms and means of practical implementation of socio-humanitarian policy. It has been determined that the formation of models of socio-humanitarian policy in the direction of its humanization and socialization should become a decisive direction and means of improving the current image of state power and will contribute to the establishment of partnership relations between the state and society. The direct dependence of the nature of social and humanitarian policy on the quality of state governance determines both the direction and pace of social change. The ambiguous understanding of the essence of the phenomenon of “socio-humanitarian policy” and the means of its implementation reflects the uncertainty, transience, and controversy of the processes of formation not only of the young independent Ukrainian state, but also of the European and world community. It has been established that the humanistic image of state authorities is determined by the goals and objectives of the socio-humanitarian policy pursued by the state, the content of the laws and principles on which it is based, and the mechanisms and means of practical implementation of socio-humanitarian policy. At present, there

are no signs of a systematic and comprehensive approach in this area aimed at the effective implementation of state socio-humanitarian policy.

Ключові слова: *соціогуманітарна політика, гуманізація, державне управління, трансформація, консолідація, суспільство, фінансування, технології.*

Keywords: *social and humanitarian policy, humanization, public administration, transformation, consolidation, society, financing, technologies.*

Постановка проблеми. Новий етап державотворення в Україні відзначається високим ступенем динамізму, зростанням політичної та громадської активності. Найважливішою об'єктивною умовою гуманізації державного управління на цьому етапі має стати досягнення високих темпів економічного зростання, посилення позитивних соціальних і гуманітарних наслідків цього зростання, суттєве підвищення життєвого рівня громадян країни. Серед усіх політик, покликаних здійснювати управлінський вплив на розвиток відповідних підсистем суспільства, соціальна і гуманітарна політика відіграє першорядну роль. Така роль саме цієї політики зумовлюється тим, що вона безпосередньо стосується створення умов для вирішення найактуальніших й найпріоритетніших проблем життєдіяльності особистості та людських спільнот. Йдеться про працю і відпочинок, доходи і соціальний захист населення, охорону здоров'я, освіту, науку, культуру, інформаційний простір, державно-конфесійні та міжетнічні відносини тощо. Зазначені галузі настільки тісно взаємопов'язані між собою, що у фаховій літературі поряд з категоріями «соціальна політика» та «гуманітарна політика» нерідко й, на наш погляд, цілком правомірно вживається термін «соціогуманітарна політика» як означення цілісного механізму регулювання розвитку цього суспільного комплексу.

Гуманістична трансформація відносин між державою та суспільством набуває все більшої актуальності при формуванні соціальної політики як

важлива соціально-гуманітарна перспектива молодії України, країни, що прагне до впровадження європейських цінностей і має глибокі, давні традиції, високі моральні стандарти. Як зазначають вітчизняні дослідники у сфері гуманізації відносин держави та суспільства державне управління реалізує функції регулювання, контролю, інформування, консолідації суспільства, сприяння розвитку громадянського суспільства. Забезпечення виконання цих функцій можливе через законодавче, організаційне сприяння розвитку громадських організацій, гнучку та ефективну систему фінансування, вплив засобів масової інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом тривалого періоду розвитку вітчизняної теорії державного управління, науковцями було розроблено чимало концепцій стосовно підвищення його ефективності, соціальної та гуманітарної спрямованості шляхом вдосконалення методів керівництва, раціонального використання кожного з них окремо або в органічному поєднанні. Такі дослідження з необхідністю виходили на проблему гуманізації державного управління, висвітлювали її окремі аспекти, актуалізували потребу в створенні концептуальної моделі розвитку цього процесу в Україні.

Вагомими доробками у зазначеному напрямі є праці таких дослідників, як Г.Атаманчук, А.Бандурка, М.Білинська, Р.Войтович, В.Голубь, Н.Грицяк, В.Князєв, В.Литвин, В.Луговий, Н.Нижник, О.Оболенський, Я.Радиш, С.Серьогін, В.Чмига та ін. Окремі складові соціогуманітарної політики як пріоритетної складової гуманізації державного управління висвітлювалися в працях Ю.Ковбасюка, М.Кравченко, І.Надольного, О.Петрос, І.Розпутенка, П.Ситніка, В.Скуратівського, В.Трощинського, Г.Чміль та ін.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні наукових підходів та запропонуванні методичних і практичних рекомендацій щодо соціогуманітарної політики як пріоритетної складової гуманізації державного управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Суспільно-політична система, що склалася в Україні із здобуттям нею незалежності та російсько-українською

війною для забезпечення вирішення завдань перехідного періоду, на сьогодні вже вичерпує свій ресурс. Головним її здобутком стало те, що вона дозволила забезпечити еволюційний шлях розвитку, демонтувати тоталітарний лад та командно-адміністративну систему управління, закласти підвалини сучасного, європейського, цивілізованого, демократичного суспільства. Настав час докорінно змінити технології, які нині використовуються у спілкуванні влади з населенням. Ці зміни, зокрема, мають відбуватися в напрямі використання здобутків світового досвіду формування позитивного іміджу органів влади в громадянській свідомості. Необхідно не просто усунути окремі недоліки в економіці, політиці, соціальній і духовній сферах, а перетворити суспільство на систему, здатну до ефективного саморозвитку, постійного оновлення своїх механізмів, приведення їх у відповідність з вимогами часу.

Адже, сучасні світові тенденції суспільного розвитку, які протягом останнього століття поступово набирають обертів, сьогодні вже майже повністю визначають рівень потенційної життєздатності не тільки особистостей, а й держав, соціальних спільнот і світу в цілому. Тому, розглядаючи перспективи трансформації іміджу сучасної української державної влади слід звернути увагу на новітній світовий досвід формування відносин між владою і суспільством. Визначившись з перспективністю побудови громадянського суспільства відкритого типу, сучасний світ майже відмовився від «силових» методів управління державними і міждержавними процесами, у тому числі з використанням як військово-поліцейських, так і економічних засобів і методів впливу, що вимагає нових світоглядних орієнтирів в організації відносин між владою і суспільством, серед яких особливої ваги набувають гуманізм і соціальність державної політики.

Ідея гуманізму не елітарна, вона універсальна. Філософськими рефлексіями на неї є праці західних філософів Х.Ортегі-і-Гассета, К.Ясперса, А.Адлера, Ю.Хабермаса, М.Бубера й ін.

Ю.Хабермас намагається з позицій поміркованого лібералізму об'єднати гуманістичні риси традиційного лібералізму з ідеями організованого

капіталізму соціально-правової держави. Він вважає, що досягти стабілізації й гармонії суспільства можна лише за допомогою міжособистісної взаємодії – комунікації. Поведінка, орієнтована на «істину» комунікацію, приводить до упорядкованого нормативного середовища, стійких, легітимованих міжособистісних структур. Тому він вважає, що справжня інтеграція суспільства, загальна соціогуманітарна згода забезпечуються на шляхах комунікативного розуміння [1].

Сучасне суспільство потребує поширення гуманістичних принципів на ідеологічну структуру суспільства, на духовне виробництво, на соціально-політичну, економічну, сімейно-побутову сфери, тобто на суспільство в цілому. Саме до гуманістичних цінностей потрібно апелювати сьогодні в Україні, адже сильну державу не можливо побудувати тільки завдяки економічним, політичним реформам. Реформа політичної системи є актуальною потребою наших сучасних українських реалій. Вона потребує винайдення і формування політичних лідерів нової епохи. Але лідерство повинно характеризуватися високими професійними та моральними рисами [2].

Упродовж усіх років незалежності в Україні не вдалося сформувати дієздатне ядро управлінської еліти, висококваліфікованих менеджерів. Наявна система підготовки та перепідготовки кадрів, особливо державної служби, не відповідає вимогам сьогодення. Як наслідок, кадровий потенціал ринкових перетворень лишається вкрай обмеженим. Саме цим пояснюються помилки в кадровій політиці, перманентні зміни у вищих ешелонах влади.

Нове покоління керівників, яке сьогодні готується перебрати на себе державне кермо, має усвідомити, що від них залежатиме формування такої гуманістичної політичної системи українського суспільства, яка б відповідала потребам і новим реаліям сучасної епохи, зокрема:

- потребам приведення гуманізації системи влади і державного управління у відповідність із європейськими стандартами з урахуванням як національних інтересів, історичних традицій, так і процесів глобалізації;

- завданням формування демократичного, правового, громадянського суспільства, подолання відчуження людини від держави і навпаки, держави від людини;

- необхідності створення гуманно-ефективної, професійної, соціально-орієнтованої системи державного управління, здатної надавати якісні організаційно-управлінські послуги населенню, забезпечити динамічний, безкризовий розвиток, добробут громадян і високу якість життя [3].

«Цивілізоване суспільство, що складається з людей дуже різних, ґрунтується тільки на їхній взаємній повазі і поступках, компромісах. І завдання кожного члена такого суспільства – знати, які закони управляють там, де мешкають людиіншої лінії поведінки, дотримуватися цих законів і йти на поступки» [4].

Люди повинні навчитися розуміти одне одного без погроз і насильства. Не «гоббсівська війна» усіх проти усіх із застосуванням всіх видів насильства, не конфронтація й протистояння, а згода, мирний і рівноправний діалог на всіх рівнях соціогуманітарного, економічного й політичного життя; ненасильницьке вирішення конфліктів повинно характеризувати сучасне суспільство. Не насилля, а розумна взаємодія повинна міцно увійти в масову свідомість і практично домінувати в суспільстві [5].

Нині гуманність заявила про себе в якості загальнокультурної, загальноцивілізаційної цінності. Динамічний і взаємозалежний світ підняв рівень вимог до всієї шкали суб'єктів соціальної дії в частині їхньої готовності прийняти цю цінність. Іспит на гуманність проходять люди на міжіндивідуальному, побутовому рівні, на рівні спільностей і міждержавних об'єднань. Труднощі становлення нових незалежних держав, економічна криза не є сприятливим середовищем для гуманізації суспільного життя. Легко бути добрим, толерантним стосовно іншого якщо благе діяння не торкається твоїх фундаментальних потреб і цінностей та необтяжливе в матеріальному відношенні. Однак у критичних ситуаціях слідувати гуманістичним нормам у своїй діяльності стає проблематично.

Гуманістичні за своєю суттю форми регламентації процесів життєдіяльності суспільства потребують якісно нових законів, принципів та механізмів, які б соціальною своєю практикою змінили існуючі уявлення громадян про роль держави в їх житті. Уявлення про владу, яка опирається на адміністративно-командні принципи і механізми управління, примусові форми здійснення владних функцій, мають трансформуватися в усвідомлення влади як провідного соціогуманітарного регулятора. Тому постає потреба перегляду самих принципів і механізмів державного управління в руслі їх гуманізації. Такий підхід вимагає нових поглядів на проблему прямих та зворотних зв'язків між владою і суспільством, між громадянами і державними службовцями, спрямованих на формування гуманістичного іміджу держави [6].

Як зазначають Г.Дашутін та М.Михальченко схильність копіювати та наслідувати вітчизняними фахівцями не завжди кращі зразки ринково орієнтованої методології соціогуманітарного пізнання сприяла штучному звуженню не тільки рамок поняття «соціогуманітарна політика», а й деформації її змісту. Особливо це було відчутно в перші роки незалежності України, коли авторитетність ідеологів розбудови «постіндустріального суспільства» зводила соціогуманітарну політику до пустих декларацій про «захист прав і свобод» та примарної мети підвищення рівня життя за умов розбудови «відкритого демократичного суспільства». Усе більш наглядно це стає зрозумілим зараз, коли запропоновані західними фахівцями-експертами засоби реалізації соціогуманітарної політики однаково не спрацьовують як у розвинутих країнах, так і в країнах з перехідною економікою. Концентрація капіталу в руках лише одного відсотка населення робить країни з ринковою економікою заручниками використання цих засобів, які не тільки деформують соціогуманітарну політику, а й сприймають її як засіб досягнення власної мети – отримання прибутків і збагачення за будь-яку ціну, залишаючи при цьому поза увагою людське буття.

За таких умов «соціогуманітарна політика» нерідко зводиться до соціального захисту та адресної допомоги основній частині населення країни,

яка потерпає від політики міжкланової боротьби, пограбування, надмірного оподаткування, відмивання брудних грошей і укриття доходів. Кажучи інакше, ідеологія ринку розглядає соціогуманітарну політику як одну із складових процесу, що свідомо спрямовується на олігархізацію суспільства.

Активна позиція органів влади щодо визнання гуманістичних цінностей та ідеалів всіма членами суспільства, а не тільки деякими його членами, повинна спиратись на ґрунтовну методологію і всіляко протистояти порожнім деклараціям. Ігнорування стримуючої ролі в житті суспільства громадських організацій, партій чи рухів, як суб'єктів державотворення та інтеграції, спричиняє в суспільстві загострення суперечностей і створює небажані ситуації.

Практичний бік справи полягає в тому, що досить часто актуальні, важливі і гуманні за своєю суттю рішення залишаються на рівні декларацій і просто не виконуються. Тому гуманістичні за своєю суттю форми регламентації процесів життєдіяльності суспільства потребують якісно нових механізмів, які на практиці забезпечили б гуманізацію соціальної політики.

За умов прискорення темпів і зміни напрямків трансформації суспільства саме ці механізми набувають визначальної ваги. З урахуванням цього рівень успішності дій державної влади визначатимуть, насамперед механізми формування та практичного впровадження гуманістичних принципів і цінностей.

Звідси випливає, що впровадження гуманізму у повсякденну практику розвитку суспільства потребує якісних змін організації й функціонування інститутів державної влади, всієї системи державного управління.

Як зазначають дослідники [7] неприпустимість ігнорування інтересів суспільства, як неподільного цілого в межах єдиної держави, зазнає з боку самої ж держави суттєвих випробувань на дієздатність засобів, на яких ґрунтується так або інакше здійснювана соціальна політика. Власне кажучи, імідж усіх гілок державної влади визначають засоби, на яких ґрунтується соціогуманітарна політика, що відображають якість та ефективність діяльності

самої держави. Стосовно засобів реалізації соціогуманітарної політики в українській державі можна зазначити, що вони на цей час не тільки обмежені за кількістю можливих форм, а й суттєво перекручені змістовно, про що красномовно свідчить наростаюча поляризація суспільства по рівню доходів та якістю й стилем життя.

Отже, гуманістичний імідж органів державної влади визначається метою і завданнями соціогуманітарної політики, яку проводить держава, змістом законів і принципів, на яких вона базується, механізмом та засобами практичної реалізації соціальної політики. На сьогодні відсутні ознаки системного і цілісного підходу у цій сфері, спрямованого на реалізацію ефективної за результатами державної соціогуманітарної політики. Однак, сьогодні необхідно саму державну соціогуманітарну політику розглядати у вигляді системи управління процесами гармонізації життя громадян. Формування цілеспрямованої і випереджальної за характером гуманістичної соціогуманітарної політики висуває широке коло дуже конкретних питань, які обумовлені необхідністю визначення ефективних засобів гармонізації суспільного життя та структурної організації механізмів державного управління, спроможних привести в дію ці засоби, спрямувати їх на досягнення бажаних результатів.

Ці проблеми державотворення мають ураховувати декілька вихідних аксіом:

- усі засоби повинні органічно поєднуватися між собою, складати цілісну систему життєзабезпечення суспільства;
- кожен із засобів має доповнювати інші, сприяючи таким чином їх ефективності та функціональній спроможності;
- механізм державного управління та його кадрове забезпечення мають відповідати поставленим цілям соціогуманітарної політики та задіяним засобам її здійснення.

Лише за цих умов державна влада здатна набути рис компетентного й ефективного, суспільного інституту, який працює на збереження, відтворення

і розвиток фізичного, інтелектуального та духовного потенціалу власного народу, практично гуманізує його життя [8].

До числа найважливіших засобів гуманізації державної соціогуманітарної політики належить розробка сукупності різних методик організації державного управління відповідно до наміченого плану дій. Методичне забезпечення значною мірою визначає рівень організаційної культури органів державного управління, які повинні бути здатними спрямовувати діяльність суспільства на досягнення спільних життєво важливих цілей. Методика організації державного управління у руслі запрограмованої соціогуманітарної політики розкриває усвідомлювану суспільством мету цієї політики, визначає її соціальну значущість, правову, економічну й моральну базу. Методика тим самим виступає формою вмотивованої індикації якості та ефективності практичної реалізації державної соціогуманітарної політики. Власне кажучи, методика виконує тут роль знаряддя і водночас критерії здоров'я соціогуманітарної політики, оцінюючи її через систему потреб та форм діяльності як усіх громадян, так і державних службовців. Якщо їхня суспільна активність стимулюється прагненням до позитивних зрушень, вагомих для країни і кожного її громадянина досягнень це свідчитиме про ефективну соціогуманітарну політику та дійсну гуманізацію державного управління. Якщо ж мотивація буде мати зворотний характер, то це свідчить про деструктивність такої політики, яка реально не задовольняє ні пересічних громадян, ні державних управлінців [1].

Гуманістичний характер державного управління та впроваджуваної ним соціогуманітарної політики справляє позитивний емоційний вплив на всіх суб'єктів цього процесу, сприяючи формуванню поваги до державної влади, любові до своєї Батьківщини, патріотизму, високого рівня національної самосвідомості. При цьому уявлення про якість влади пов'язується, перш за все, з динамікою і тенденціями процесів, а не з самими по собі безпосередніми показниками «достатку» чи «добробуту». Завдяки почуттям, які, урешті-решт, відтворюються у вигляді суспільної думки, держава отримує можливість

цілеспрямовано формувати напрямки і характер процесів планування діяльності суб'єктів державотворення і реально впливати на соціальний стан суспільства.

Реформування системи державного управління, зокрема зміни в структурі та функціях центральних органів які проводяться останнім часом в українському суспільстві дозволяє державній владі України здійснити корекцію у свідомості людей і суттєво змінити імідж влади в напрямку його позитивізації. Велику роль у цьому зіграла саме соціалізація та гуманізація урядових проектів.

Гуманізм в житті українського суспільства на сучасному етапі та в історичній ретроспективі занурений своїм корінням у ментальність української нації, у традиційні стереотипи поведінки, толерантності до чужого способу життя, звичаїв, почуттів, вірувань, ідей. Домінантою Української ментальності є волелюбність і прагнення до свободи, тому що формування українського етносу відбувалося в складних історичних умовах [2].

Справжня соціальна солідарність знаходить вираження у позакорпоративності, сприянні розвитку кожного громадянина. Тому, поряд із такими принципами соціальної держави, як відкритість неабияке значення має толерантність, що розкриває конструктивний потенціал соціального й культурного різноманіття, тим самим сприяючи гуманізації політики та міжлюдських відносин. Аналізуючи особливості гуманізації українського суспільства на сучасному етапі, слід зазначити, що цей процес набрав у багатьох випадках деформованих форм. Ідеологічний вакуум, що привів до розмитості ціннісних норм у суспільстві, відсутність у багатьох громадян сформованих загальнолюдських норм суспільної поведінки призвело до поширення негативних явищ у суспільстві і водночас до зростаючої агресивності й нетерпимості. Виникла парадоксальна ситуація коли суспільне життя одночасно гуманізується і дегуманізується. Цьому сприяє зростаюче соціальне розшарування в суспільстві, негативне ставлення до влади, держави,

а також до тих, хто знаходиться на соціальному «дні». У пошуках виходу власної агресії люди шукають нові об'єкти, на які вона може бути спрямована.

У людей із чітко вираженими смисложиттєвими цінностями рівень агресивності знижений. Належна осмисленість сенсу життя сприяє зниженню ворожості й нетерпимості, а, отже, підвищенню рівня гуманізму. Підхід до вирішення політичних і суспільних проблем із позиції не насилля, толерантності припускає впровадження в політику країни таких пріоритетних напрямків і програм, як Україна за рівноправний і критичний діалог, Україна за відмову від ядерної й іншої зброї масового знищення, від будь – яких форм конфронтації і насильства тощо. Принцип гуманізму є фундаментом суспільства нового типу, якою і повинна бути нова Україна. Радикальна гуманізація суспільних стосунків потребує комплексного підходу до їх трансформації. І провідна роль тут належить державі. Гуманізація державного управління - ключова ланка гуманізації всього суспільного життя [3].

Висновки з проведеного дослідження. Сьогодні Україна знаходиться в процесі посттоталітарних трансформацій, Тому соціальній державі в цих трансформаціях приділяється одна з головних ролей. Причому квазідемократичні реформи нерідко проголошують результатом своїх зусиль створення соціальної держави при повній відсутності ефективної соціогуманітарної політики, посиленні конфліктності між різноманітними групами населення. У зв'язку з цим потребують уточнення типологічні й функціональні характеристики держави як суб'єкта управління життєдіяльністю нації. Функціонування держави має носити послідовно гуманний характер. Сутністю й метою соціальної держави вважається гарантування певного рівня життя, необхідного для реалізації основних прав людини й розвитку особистості. Подібні гарантії, в свою чергу, припускають співіснування в суспільстві водночас установок індивідуалізму й солідарності.

Література

1. Гуманізація державного управління в Україні: сутність та основні напрями [Текст] : дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Купрійчук Василь Михайлович; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2008. 207 арк. Бібліогр.: арк. 181-207.
2. Купрійчук В.М. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917-1920 рр.) : монографія. Київ. : Вид-во Європ. ун-ту, 2014. 378 с.
3. Соціальна і гуманітарна політика: підручник / [авт. кол.: В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, М. В. Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського. К.: НАДУ, 2016. С. 647-676.
4. Державне управління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Расіна, Л. Ю. Гордієнко; за ред. А. Ф. Мельник. 2-ге вид., допов. К. : Знання, 2004. 342 с.
5. Ситнік П. Гуманістичні засади консолідації українського суспільства : монографія / П. Ситнік. К. : НІСД, 1996. 44 с.
6. Ситнік П. Проблеми формування національної самосвідомості в Україні : монографія / П. Ситнік, А. Дербак. К. : НІСД, 2004. 226 с.
7. Скуратівський В. Основи соціальної політики : навч. посіб. / В. Скуратівський, О. Палій. К. : МАУП, 2002.
8. Скуратівський В. Соціальна політика / В. Скуратівський, О. Палій, Е. Лібанова. – 2-ге вид., допов. та перероб. К. : Вид-во УАДУ, 2003. 364 с.

References

1. Kuprijchuk, V.M. (2008), "Humanization of public administration in Ukraine: essence and main directions", Ph.D. dissertation, Public Administration, Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
2. Kuprijchuk, V.M. (2014), Humanitarna polityka ukrains'kykh uriadiv u dobu natsional'noi revoliutsii (1917-1920 rr.) [Humanitarian policy of Ukrainian

governments during the period of the national revolution (1917-1920)], Vyd-vo Yevrop. un-tu, Ukraine, Kyiv, Ukraine.

3. Troschyns'kyj, V.P. Skurativs'kyj, V.A. and Kravchenko, M.V. (2016), *Sotsial'na i humanitarna polityka* [Social and Humanitarian Policy], NADU, Kyiv, Ukraine.

4. Mel'nyk, A.F. Obolens'kyj, O.Yu. Rasina, A.Yu. and Hordiienko, L.Yu. (2004), *Derzhavne upravlinnia* [Public Administration], Znannia, Kyiv, Ukraine.

5. Sytnyk, P.K. (1996), *Humanistychni zasady konsolidatsii ukrains'koho suspil'stva* [Humanistic principles of consolidation of Ukrainian society], NISD, Kyiv, Ukraine.

6. Sytnik, P. and Derbak, A. (2004), *Problemy formuvannia natsional'noi samosvidomosti v Ukraini* [Problems of formation of national self-awareness in Ukraine], NISD, Kyiv, Ukraine.

7. Skurativs'kyj, V. and Palij, O. (2002), *Osnovy sotsial'noi polityky* [Fundamentals of Social Policy], MAUP, Kyiv, Ukraine.

8. Skurativs'kyj, V. Palij, O. and Libanova, E. (2003), *Sotsial'na polityka*. [Social policy], UADU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 07.11.2025 р.